

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

медичної практики сімейної медицини. Тобто жителям громади не потрібно долати 20-30 кілометрів, щоб отримати медичну допомогу або чекати півгодини чи більше на швидку допомогу.

У 2017 році громада закупила техніку для сінокошу, обробки городів та перевезення пасажирів. Бюджет, прийнятий на 2018 рік, складає 28 мільйонів гривень. Будуються гаражі на базі комунального закладу «Турбота», яке опікується водопостачанням та благоустроєм громади.

Надалі Березівська та Шалигинська громади планують збільшити свої бюджети. Для цього у найближчих планах громад – створення сприятливого бізнес-клімату. А саме: зменшення розміру податків для підприємців на перший п'ятирічний термін, а з роками, коли буде збільшуватися дохід з бізнесу, зростуть і податки для підприємців.

Не зупиняючись на досягнутому, громади планують реалізовувати освітню реформу, закуповувати нове обладнання для шкіл та медичних пунктів, покращувати рівень життя, а як наслідок – приваблювати нових жителів та не давати селам зникати.

Березівська та Шалигинська громада стали яскравим прикладом того, що об'єднання в громади означає не загибель села, а навпаки – розвиток, вдосконалення та збагачення цих населених пунктів. Наразі у Глухівському районі планується подальше об'єднання сіл у територіальні громади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Березівська сільська об'єднана територіальна громада [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/gromada/81/passport>.
2. Закон України «Про співробітництво громад». Відомості Верховної Ради, 2014, № 34, ст.1167.
3. Шалигинська селищна об'єднана територіальна громада [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/gromada/124/passport>.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Бордун І. В.

*Студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Рябенко Т. О.

*к. ю. н., ст. викладач кафедри КІТІДП ННІ права
Сумського державного університету*

Розпочата у 2014 році реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та наближеного до громадян інституту місцевого самоврядування в Україні.

Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування отримати відповідні повноваження та ресурси, які раніше мали міста обласного значення. Цей процес надав можливість населенню обирати представників із свого оточення, які знають найгостріші проблеми своєї громади та оптимальні шляхи їх вирішення. Отже, інтереси жителів об'єднаної територіальної громади нині представляють обраний голова, депутатський корпус і виконавчі органи ради громади, що забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. Відповідні органи вийшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Водночас децентралізація повноважень у сфері місцевого самоврядування зумовила необхідність упорядкування системи контролю, а також нагляду за законністю діяльності органів місцевого самоврядування. Варті уваги наукові розвідки таких відомих учених, як В. Купрій, Л. Паливода, С. Кузьменко, В. Кравчук, О. Скороход, В. Боклаг, С. Косінов, О. Борбунюк та ін., які розглядали окремі питання громадського контролю за діяльністю органів публічної влади

Розмежують державний і громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. Аналіз статті 20 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» дозволяє стверджувати, що державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [4].

У сучасних умовах поряд із державним контролем значне місце повинно відводитись і громадській формі контролю, що є неодмінною умовою оптимізації контрольної діяльності у масштабах держави [5, с. 65]. Очевидно, що громадський контроль порівняно з державним більшою мірою забезпечує довіру населення до муніципальної влади, а отже, й її легітимність.

Громадський контроль О. Борбунюк пропонує розглядати як систему заходів правового, організаційного та інформаційного характеру, що здійснюються громадськістю для забезпечення дотримання органами державної влади, місцевого самоврядування та їх посадовими особами положень законодавства України з метою запобігання порушень, їх своєчасного виявлення та усунення [1, с. 128].

Національне законодавство України передбачає такі форми громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, як: місцевий референдум, загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання, участь у роботі громадських рад, громадський моніторинг, громадська експертиза, висвітлення результатів діяльності органів місцевого самоврядування у ЗМІ, подання звернень громадян, подання запитів на

отримання публічної інформації, оскарження дій та актів органів місцевого самоврядування та інші.

Наведені форми громадського контролю забезпечують можливість громадськості контролювати органи місцевого самоврядування. Зокрема, якщо рішення загальних зборів громадян, що враховується органами місцевого самоврядування в їх діяльності, чи внесене на розгляд ради у порядку місцевої ініціативи підлягає обов'язковому розгляду радою та може бути прийняте, то рішення жителів територіальної громади, прийняте місцевим референдумом, має бути обов'язково виконане, незважаючи на волевиявлення депутатів відповідної ради. Важливою формою громадського контролю є громадський моніторинг. На думку В. Купрія і Л. Паливоди, моніторинг – це постійне відстеження ходу робіт для порівняння поточного стану справ із планом [3, с. 53]. Громадський контроль з боку громадських організацій виявляється у одержанні публічної інформації від органів місцевого самоврядування стосовно результату діяльності їх роботи, що якимось чином стосується роботи та інтересів вищезгаданої громадської організації.

Особливої уваги заслуговує місцевий референдум, що дозволяє територіальній громаді вирішувати питання місцевого значення шляхом безпосереднього волевиявлення. На жаль, громадяни України не мають можливості на законних підставах реалізувати це право, оскільки у жодному з актів чинного законодавства України не визначено процедуру проведення місцевого референдуму. Як відомо, у Верховній Раді зареєстровано законопроект про проведення всеукраїнського і місцевих референдумів за ініціативою громадян.

Як свідчить досвід зарубіжних країн, громадський контроль у сфері місцевого самоврядування виражається у наступних формах: громадський моніторинг з боку громадських організацій (Швеція), відеоспостереження контактів (Республіка Польща), висвітлення результатів діяльності у ЗМІ (Угорська Республіка), реєстрація помилок та порушень службових осіб зазначених органів, заохочування позитивних дій та звітності (Нідерланди), онлайн-система контролю за рухом справ, за розглядом звернень осіб (програма “OPEN” Північна Корея), адміністративне оскарження дій та актів органів місцевого самоврядування (Нідерланди, Республіка Польща), обговорення та інші форми консультацій із громадськістю (Андорра, Бельгія, Фінляндія, Норвегія, Швейцарія), інститут омбудсмена тощо [2].

Акцентуємо увагу на інституті уповноважених з прав людини на місцевому рівні (омбудсменів). Він поширений у понад 100 країнах світу, зокрема, у Великобританії, Ісландії, Норвегії, Румунії, Словенії, Португалії, Республіці Молдова, Французькій Республіці, Федеративній Республіці Німеччина, США, Швейцарії, Російській Федерації,

Італійській Республіці та інших. Муніципальні омбудсмени забезпечують захист прав та інтересів громадян на місцевому рівні, а також впливають на роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпечуючи її відкритість та ефективність. Омбудсмени розглядають скарги громадян і визначають, чи справді право було порушено, а потім працюють над відновленням порушеного права. Особа може звернутися до уповноваженого з прав людини лише у разі, якщо її права були порушені органами публічної влади, але аж ніяк не фізичними особами чи юридичними особами приватної власності. Також сфера діяльності омбудсмена може поширюватися лише на певну адміністративно-територіальну одиницю. Правовий статус муніципальних омбудсменів у зарубіжних країнах має певні особливості. Це залежить від різних чинників. На наш погляд, найголовнішими з них є форма державного правління та внутрішньої побудови держави. Це підтверджується тим, що інститут омбудсмена більш характерний для країн з федеративною формою правління.

Отже, можемо зробити висновок, що громадський контроль у сфері місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах має спільні та відмінні форми. До спільних форм відносимо: громадський моніторинг з боку громадських організацій, висвітлення результатів діяльності у ЗМІ, адміністративне оскарження дії та актів органів місцевого самоврядування. Не набули поширення в Україні відеоспостереження контактів, реєстрація помилок і порушень посадових осіб місцевого самоврядування, заохочування позитивних дій та звітності, онлайн-система контролю за рухом справ, за розглядом звернень осіб, обговорення та інші форми консультації з громадськістю; інститут омбудсмена. Громадський контроль за діяльністю органів влади є важливим інструментом забезпечення реального народовладдя, а отже, доцільним є вивчення та врахування зарубіжного досвіду у вітчизняній практиці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Борбунюк О. О. Форми громадського контролю як засобу забезпечення законності нормативно-правових актів у державному управлінні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 127–132.
2. Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування (іноземний досвід). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URI : <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29223.pdf>.
3. Купрій В., Паливода Л. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади : навч. посіб. Київ : Макрос, 2011. – 53 с.

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
5. Усманова Е. Ф. Институт общественного контроля как неотъемлемая составляющая правового государства. *Социально-политические науки*. 2011. № 1. С. 62–65.

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Бондаренко А.І.

Студентка I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Стогова О.В.

к.політ.н., доцент кафедри КППІДП ННІ права

Сумського державного університету

Актуальність обраної теми визначається тим, що протягом 2015—2019 років в Україні здійснюються важливі кроки з децентралізації державного управління. Серед них прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», а також законів про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. В результаті проведення реформ зростає роль місцевого самоврядування у територіальних громадах, його вплив на соціально-економічний розвиток країни в цілому, адже тепер повноваження і ресурси передаються від центральних органів влади до місцевих, які можуть самостійно і більш ефективно займатися вирішенням майже всіх місцевих питань (освіти, медицини, надання адміністративних послуг), мають на це кошти і несуть відповідальність. Однак не зважаючи а позитивні риси децентралізації, існує велика кількість проблем у формуванні та функціонуванні об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ). Саме від вирішення цих проблем залежить соціально-економічний розвиток України в цілому.

Необхідно зазначити, що законопроект про новий адміністративно-територіальний устрій в Україні був розроблений ще 2005 року. Незважаючи на той факт, що в 2009 році було затверджено Концепцію реформування місцевого самоврядування, вже через рік реалізацію проекту було припинено. Лише 1 квітня 2014 року Кабінетом Міністрів України було знову схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1]. Причиною для початку здійснення цієї реформи була невиправдана концентрація повноважень і ресурсів у центрі.

У Концепції було зазначено, що система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у